

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

**Nacionalni pčelarski program
za razdoblje od 2014. do 2016. godine**

ožujak 2013.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. STANJE U SEKTORU PČELARSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ	2
3. NACIONALNI PČELARSKI PROGRAM	5
3.1. CILJ	5
3.2. PRAVNA OSNOVA, IZVEDBA PROGRAMA I KONTROLA	5
3.3. KONTROLE I NADZOR PROVEDBE PROGRAMA	6
3.4. NOSITELJI IZRADE PROGRAMA	7
3.5. RAZDOBLJE TRAJANJA PROGRAMA	7
4. MJERE U PROVEDBI PROGRAMA	8
4.1. KONTROLA I SUZBIJANJE VAROOZE PČELA	8
4.1.1. <i>Predmet mjere</i>	8
4.1.2. <i>Korisnici mjere</i>	8
4.1.3. <i>Pravni okvir za provedbu mjere kontrole i suzbijanja varooze pčela</i>	9
4.1.4. <i>Predviđeni troškovi u provedbi mjere po godini provedbe programa</i>	9
4.2. KONTROLA KVALITETE MEDA	9
4.2.1. <i>Predmet mjere</i>	9
4.2.2. <i>Korisnici mjere</i>	9
4.2.3. <i>Predviđeni troškovi u provedbi mjere po godini provedbe programa</i>	9
4.3. OBNAVLJANJE PČELINJEG FONDA	10
4.3.1. <i>Predmet mjere</i>	10
4.3.2. <i>Korisnici mjere</i>	10
4.3.3. <i>Predviđeni troškovi u provedbi mjere po godini provedbe programa</i>	10
4.4. RACIONALIZACIJA TROŠKOVA SELEĆEG PČELARENJA	10
4.4.1. <i>Predmet mjere</i>	10
4.4.2. <i>Korisnici mjere</i>	11
4.4.3. <i>Predviđeni troškovi u provedbi mjere po godini provedbe programa</i>	11
4.5. TEHNIČKA POMOĆ PČELARSTVU	11
4.5.1. <i>Predmet mjere</i>	11
4.5.2. <i>Korisnici mjere</i>	11
4.5.3. <i>Predviđeni troškovi u provedbi mjere po godini provedbe programa</i>	12
4.6. PRIMIJENJENA ISTRAŽIVANJA U PČELARSTVU	12
4.6.1. <i>Predmet mjere</i>	12
4.6.2. <i>Korisnici mjere</i>	13
4.6.3. <i>Predviđeni troškovi u provedbi mjere po godini provedbe programa</i>	13
5. PREGLED UKUPNO PREDVIĐENIH TROŠKOVA PROVEDBE PROGRAMA	14

1. UVOD

Pčelarstvo je u Republici Hrvatskoj tradicionalna poljoprivredna grana. U brojnim su državama autohtone pasmine pčela zbog križanja s drugim pasminama na granici izumiranja. U Republici Hrvatskoj se do danas održala autohtona pasmina pod nazivom „siva“ pčela (*Apis mellifera carnica*). Poznata je po svojoj mirnoći, radišnosti i dobroj orijentaciji u prostoru. Zbog tih je odlika vrlo cijenjena, a posebice je njen izniman značaj u poljoprivredi, šumarstvu i održivosti ekusustava.

Pčelarstvo u Republici Hrvatskoj ima veliki gospodarski značaj. Pčelinji proizvodi – med, pelud, vosak, propolis, matična mliječ, te pčelinji otrov upotrebljavaju se kao hrana i dodatak prehrani zbog svojih funkcionalnih svojstava pri otklanjanju zdravstvenih problema. Upravo zato su pčelinji proizvodi važni za proizvodnju, kako prehrambenih, tako i drugih proizvoda. Ukupna vrijednost svih pčelinjih proizvoda je daleko manja od značaja i koristi od oprašivanja bilja. Medonosne su pčele najvažniji i najbrojniji prirodni oprašivači. One oprašivanjem sudjeluju u stvaranju dodane vrijednosti u biljnoj proizvodnji, te su tako u nekim segmentima te proizvodnje ključne (oprašivanje različitog kultiviranog bilja, u sjemenarstvu i sl.). Jednako je značajna i njihova uloga u oprašivanju samoniklog bilja, čime pridonose očuvanju ukupne biološke raznolikosti. Uloga je pčela u ekosustavu nezamjenjiva i stoga što se brojnost drugih prirodnih oprašivača smanjuje nestajanjem njihovih staništa intenziviranjem poljoprivrede, kao i uslijed primjene različitih sredstava za zaštitu bilja.

Republika Hrvatska zbog različitih klimatskih zona (mediteranska, kontinentalna, gorska) ima i različite uvjete za razvoj pčelarstva. Različitost i bogatstvo biljnih vrsta omogućuje proizvodnju mnogih vrsta meda, kao što su od unifloernih: kestenov, bagremov, kaduljin, lipov, vrijesov, suncokretov i med od amorge, od multifloernih cvjetni i livadni med, te crnogorični i bjelogorični medljikovci.

Stupanjem na snagu Zakona o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda („Narodne novine“ br. 12/01, 14/01 i 79/07) započinje se razvijati i ekološko pčelarstvo u Republici Hrvatskoj. Daljnji razvoj vidljiv je nakon donošenja novog Zakona o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda („Narodne novine“ br.139/10) koji je u potpunosti usklađen s Uredbom Vijeća (EZ-a) broj 834/2007.

2. STANJE U SEKTORU PČELARSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U Republici Hrvatskoj od 2010. godine vodi se Katastar pčelinje paše koji obuhvaća podatke o broju pčelara, o broju pčelinjih zajednica kao i njihovom koordinatnom smještaju u prostoru, sukladno Pravilniku o držanju pčela i katastru pčelinje paše (Narodne novine broj 18/08 i 29/13). Do tada su se u Državnom zavodu za statistiku koristili podaci o pčelarima korisnicima državne potpore sa 30 i više pčelinjih zajednica, a iste je vodila Hrvatska poljoprivredna agencija. Zbog šireg statističkog obuhvata na sve pčelare u posljednje dvije godine došlo je do razlike, odnosno do povećanja broja pčelara i pčelinjih zajednica u odnosu na prethodno razdoblje (tablica 1.).

Tablica 1. Broj pčelara i pčelinjih zajednica u razdoblju od 2009. do 2012. godine

	2009. ¹	2010. ²	2011. ²	2012. ²
Pčelari	7.470	6.594	7.604	8.953
Pčelinje zajednice	366.814	330.423	405.024	491.981

¹Izvor: Državni zavod za statistiku

²Izvor: Hrvatski pčelarski savez

Tablica 2. Broj profesionalnih pčelara u 2012. godini

Profesionalni pčelari	Broj pčelinjih zajednica
664	111.779

Izvor: Hrvatski pčelarski savez

Tablica 3. Broj ekoloških pčelara i pčelinjih zajednica u razdoblju od 2009. do 2012. godine

	2009.	2010.	2011.	2012.
Eko pčelari	31	26	29	31
Eko pčelinje zajednice	2121	2381	1804	2454

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede

Tablica 4. Veličina pčelinjaka prema broju pčelinjih zajednica u Republici Hrvatskoj u 2012. godini

Broj pčelinjih zajednica	%	Broj pčelara
< 10	20,37	1.823
11-20	16,57	1.483
21-30	10,08	902
31-40	10,06	900
41-50	8,19	733
51-100	21,36	1.912
101-150	5,94	531
151-250	6,23	557
251-500	1,04	93
≥501<	0,16	14
UKUPNO	100,00	8.953

Izvor: Hrvatski pčelarski savez

Tablica 5. Prosječna proizvodnja meda te otkupne cijene meda

Godina	Procijenjena proizvodnja (t)	Otkupna cijena	
		HRK/kg	(EUR/kg) ¹
2009.	6.410	16,49	2.18
2010.	4.625	22,00	2.91
2011.	5.670	27,50	3.63
2012.	6.887	25,00	3.30

Izvor: Hrvatski pčelarski savez

¹ prosječni srednji tečaj Hrvatske narodne banke za siječanj 2013. godine

Prosječna cijena meda na kućnom pragu u 2012. godini iznosila je 60,00 kn (EUR¹ 7.93) po kilogramu, ovisno o vrsti meda.

Tablica 6. Uvoz meda od 2007. do 2011. godine

Godina	Vrijednost (USD)	Količina (t)
2007.	26.440	2
2008.	255.131	65
2009.	254.128	63
2010.	451.348	151
2011.	429.507	103

Izvor: Državni zavod za statistiku

Obrada: Ministarstvo poljoprivrede

Tablica 7. Izvoz meda od 2007. do 2011. godine

Godina	Vrijednost (USD)	Količina (t)
2007.	3.031.008	834
2008.	5.242.507	1.269
2009.	5.090.234	1.139
2010.	3.181.988	562
2011.	2.478.803	374

Izvor: Državni zavod za statistiku

Obrada: Ministarstvo poljoprivrede

Troškovi proizvodnje meda u 2011. godini:

Tablica 8. Prosječni fiksni troškovi (održavanje, amortizacija i ostali neizravni troškovi) po zajednici prema veličini pčelinjaka

Veličina pčelinjaka (broj pčelinjih zajednica)	Investicijsko održavanje		Amortizacija		Ostali neizravni troškovi		Ukupno	
	HRK	EUR [*]	HRK	EUR [*]	HRK	EUR [*]	HRK	EUR [*]
≤30	33,65	4,45	71,72	9,48	12,29	1,62	117,66	15,55
31 - 60	36,86	4,87	80,53	10,64	10,01	1,32	127,40	16,83
≥61	30,74	4,06	64,24	8,49	11,71	1,55	106,69	14,10

Izvor: J. Brajković (2012) *Ekonomičnost modela pčelarenja u proizvodnji meda gorske livade*. Doktorski rad. Agronomski fakultet

^{*} prosječni srednji tečaj Hrvatske narodne banke za siječanj 2013. godine

¹ prosječni srednji tečaj Hrvatske narodne banke za siječanj 2013. godine

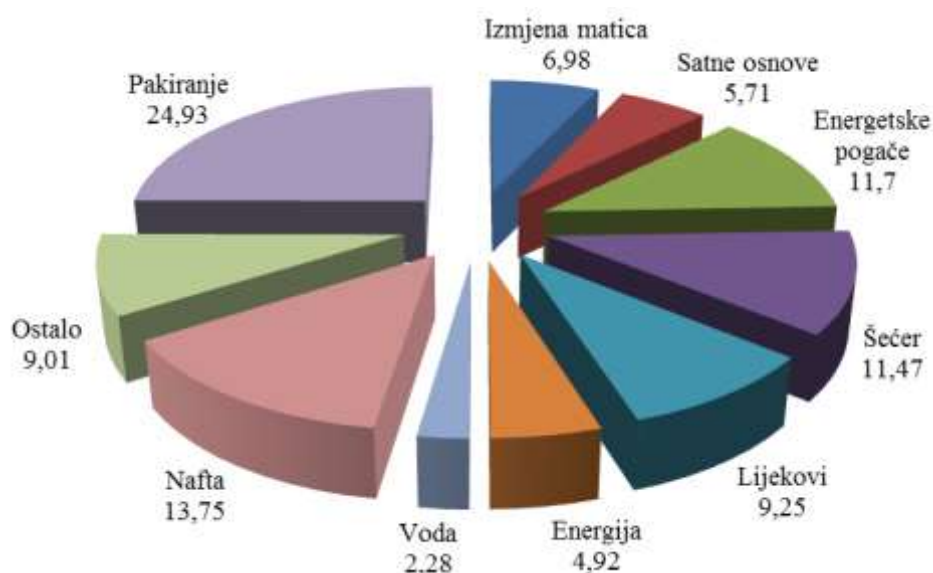
Tablica 9. Prosječni varijabilni troškovi (potrošni materijal, energija, vlastiti rad) po zajednici i po kilogramu meda prema veličini pčelinjaka

Veličina pčelinjaka (broj pčelinjih zajednica)	Materijal i energija				Vlastiti rad			
	po zajednici		po kg meda		po zajednici		po kg meda	
	HRK	EUR ¹	HRK	EUR ¹	HRK	EUR ¹	HRK	EUR ¹
≤30	222,64	29,42	7,99	1,06	433,56	57,29	14,94	1,97
31 - 60	162,84	21,52	6,49	0,86	279,92	36,99	10,76	1,42
≥61	275,44	36,40	10,75	1,42	153,04	20,22	7,06	0,93

Izvor: J. Brajković (2012) *Ekonomičnost modela pčelarenja u proizvodnji meda gorske livade*. Doktorski rad. Agronomski fakultet

¹ prosječni srednji tečaj Hrvatske narodne banke za siječanj 2013. godine

Grafikon 1. Struktura troškova (%)

Izvor: J. Brajković (2012) *Ekonomičnost modela pčelarenja u proizvodnji meda gorske livade*. Doktorski rad. Agronomski fakultet

Kvaliteta meda

Zakon o hrani („Narodne novine“ broj 46/07, 84/08 i 55/11)

Pravilnik o medu („Narodne novine“ broj 93/09)

Pravilnik o kakvoći uniflornog meda („Narodne novine“ broj 122/09)

3. NACIONALNI PČELARSKI PROGRAM

3.1. Cilj

Cilj je Nacionalnog pčelarskog programa (u daljnjem tekstu: Program) omogućiti razvoj pčelarstva poboljšanjem tehničko-tehnoloških okvira proizvodnje, dorade i ponude meda za tržište, očuvanjem i povećanjem broja pčelinjih zajednica, osiguravanjem pomoći u kontroli i suzbijanju varooze, te potvrđivanjem kvalitete i prepoznatljivosti meda za potrošače uvođenjem sustavnih laboratorijskih analiza.

Prema Pravilniku o držanju pčela i katastru pčelinje paše („Narodne novine“ broj 18/08 i 29/13) propisana je obveza vođenja Evidencije pčelara i pčelinjaka (u daljnjem tekstu: Evidencija pčelara) iz koje proizlazi da se u Republici Hrvatskoj pčelari sa 491 981 pčelinjih zajednica, što iznosi 8,6 košnica po kvadratnom kilometru. Obzirom na zemljopisni položaj Republike Hrvatske, kao i na raznolikost pčelinjih paša, postoje realne mogućnosti povećanja broja pčelinjih zajednica i povećanja proizvodnje pčelinjih proizvoda.

U Republici Hrvatskoj pčelari se uglavnom stacionarno, a dio pčelara seli zajednice na paše. Seleće pčelarenje nije dovoljno zastupljeno, a obzirom na sve veću urbanizaciju, kao i širenje turističkih sadržaja, poglavito u priobalju, te zbog nepouzdanih i kratkotrajnih paša uslijed zamjetnih promjena u klimi, pčelari su prisiljeni sve više seliti. Međutim, velik dio pčelara ne posjeduje odgovarajuću opremu i nema pčelinjake prilagođene za seljenje, te su stoga ulaganja u ovaj segment pčelarenja neophodna.

Budući da se svake godine bilježe značajni gubici pčelinjih zajednica, uzrokovani pčelinjim bolestima, ponajprije varoozom, neophodno je sustavno provoditi praćenje varooze i ostalih bolesti te uvesti sustavnu kontrolu i suzbijanje na cijelom prostoru Republike Hrvatske. Jedino sustavnim praćenjem gubitaka pčelinjih zajednica i praćenjem razvoja varooze kroz pašnu sezonu te integralnim pristupom zaštite možemo značajnije utjecati na njihovo smanjenje.

Jedan od čimbenika uspješnog prezimljavanja i povećanja prinosa pčelinjih proizvoda je i kvalitetna mlada matica. U Republici Hrvatskoj izvorno živi siva pčela (*Apis mellifera carnica*), te je jedna od temeljnih obaveza očuvanje biološke raznolikosti ove pasmine poticanjem uzgoja i nabave matica, poštujući genotipove pčela, nastale i prilagođene različitim klimatskim regijama Hrvatske. Hrvatski pčelari proizvode više od dvadeset vrsta meda dostatnog za domaće tržište, a dio se proizvodi i izvozi.

Upravo tako proizveden med, koji je prošao kroz sustav kontrole, za krajnjeg korisnika / potrošača predstavlja sigurnu i kvalitetnu hranu.

3.2. Pravna osnova, izvedba programa i kontrola

Ovaj se Program donosi na temelju:

- Zakona o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda („Narodne novine“ broj 149/09, 22/11 i 120/12) radi unaprjeđivanja uvjeta za proizvodnju i trženje pčelinjih proizvoda;
- Uredbe Vijeća (EZ) br. 1234/2007 od 22. listopada 2007. godine kojom se uspostavlja zajednička organizacija poljoprivrednih tržišta i donose posebne odredbe za određene poljoprivredne proizvode (SL L 299, 16. 11. 2007.);
- Uredbe komisije (EZ) br. 917/2004 od 29. travnja 2004. o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ-a) br. 797/2004 o mjerama za poboljšanje općih uvjeta proizvodnje i prodaje pčelarskih proizvoda.

Ostali propisi koji se moraju poštovati tijekom njegova provođenja su sljedeći:

- Zakon o poljoprivredi („Narodne novine“ broj 149/09., 127/10. 50/12 i 120/12),
- Zakon o stočarstvu („Narodne novine“ broj 70/97, 36/98, 151/03 i 132/06),
- Zakon o veterinarstvu („Narodne novine“ broj 41/07, 84/08 i 55/11),
- Zakon o veterinarsko-medicinskim proizvodima („Narodne novine“ broj 84/08),
- Zakon o hrani („Narodne novine“ broj 46/07, 84/08 i 55/11),
- Pravilnik o držanju pčela i katastru pčelinje paše („Narodne novine“ broj 18/08 i 29/13),
- Pravilnik o medu („Narodne novine“ broj 93/09),
- Pravilnik o kakvoći uniflornog meda („Narodne novine“ broj 122/09),
- Pravilnik o označavanju, reklamiranju i prezentiranju hrane („Narodne novine“ broj 63/11 i 79/11),
- Pravilnik o higijeni hrane („Narodne novine“ broj 99/07, 27/08 i 118/09),
- Pravilnik o higijeni hrane životinjskog podrijetla („Narodne novine“ broj 99/07, 28/10 i 45/11),
- Pravilnik o vođenju upisnika registriranih i odobrenih objekata te o postupcima registriranja i odobravanja objekata u poslovanju s hranom („Narodne novine“ broj 125/08, 55/09 i 130/10),
- Pravilnik o veterinarskim pregledima živih životinja u unutarnjem prometu i svjedodžbi o zdravstvenom stanju i mjestu podrijetla životinja („Narodne novine“ broj 87/08),
- Pravilnik o mjerama suzbijanja i iskorjenjivanja pčelinjih bolesti („Narodne novine“ broj 114/04),
- Pravilnik o načinu prijave bolesti životinja („Narodne novine“ broj 62/11, 114/11),
- Pravilnik o uvjetima zdravlja životinja i uvjetima za izdavanje certifikata za uvoz pčela (*Apis mellifera* i *Bombus* spp.) iz određenih trećih zemalja („Narodne novine“ broj 101/09),
- Naredba o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju za tekuću godinu.

3.3. Kontrole i nadzor provedbe Programa

Detaljna pravila za provođenje programa, administrativnu kontrolu i kontrolu na terenu propisuje ministar poljoprivrede pravilnikom na temelju Zakona o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda za svaku godinu provedbe Programa.

Administrativne kontrole te kontrole na terenu tijekom odvijanja Programa kao i kontrole na kraju provedbe Programa provodi Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Kontrolom na terenu bit će obuhvaćeno najmanje 5% zahtjeva svake od mjera. Uzorak na kojem će biti provedena kontrola na terenu podnesenih ponuda/zahtjeva odabire se na podlozi analize rizika i elemenata reprezentativnosti koje za svaku godinu donosi Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

Inspeksijski nadzor provodi poljoprivredna inspekcija kako je propisano Zakonom o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda.

3.4. Nositelji izrade programa

Program je izradilo Ministarstvo poljoprivrede (u daljnjem tekstu: MP) u suradnji s:

- Hrvatskim pčelarskim savezom koji okuplja 132 udruge članice (u daljnjem tekstu: HPS),
- Agencijom za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (u daljnjem tekstu: Agencija za plaćanja),
- Hrvatskom poljoprivrednom agencijom (u daljnjem tekstu: HPA),
- Udrugom uzgajivača selekcioniranih matrica pčela Hrvatske (u daljnjem tekstu: Udruga uzgajivača),
- Agronomskim fakultetom u Zagrebu,
- Veterinarskim fakultetom u Zagrebu,
- Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku,
- Prehrambeno-tehnološkim fakultetom u Osijeku.

3.5. Razdoblje trajanja programa

Razdoblje trajanja Programa: 2014. – 2016. godina.

Rokovi za provođenje Programa određeni su:

- Uredbom Vijeća (EZ) br. 1234/2007 od 22. listopada 2007. godine kojom se uspostavlja zajednička organizacija poljoprivrednih tržišta i donose posebne odredbe za određene poljoprivredne proizvode (SL L 299, 16. 11. 2007.);
- Uredbom komisije (EZ) br. 917/2004 od 29. travnja 2004. o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ-a) br. 797/2004 o mjerama za poboljšanje općih uvjeta proizvodnje i prodaje pčelarskih proizvoda;
- detaljni rokovi provedbe pojedinih mjera bit će određeni posebnim pravilnikom.

4. MJERE U PROVEDBI PROGRAMA

Provedbom mjera iz Programa stvorit će se uvjeti za bolji položaj pčelarstva u Republici Hrvatskoj te stvoriti osnova za povećanje konkurentnosti u pčelarskom sektoru. Mjere koje se provode tijekom odvijanja Programa su:

1. kontrola i suzbijanje varooze;
2. kontrola kvalitete meda;
3. obnavljanje pčelinjeg fonda;
4. racionalizacija troškova selećeg pčelarenja;
5. tehnička pomoć pčelarima;
6. primijenjena istraživanja u pčelarstvu.

4.1. KONTROLA I SUZBIJANJE VAROOZE

4.1.1. Predmet mjere

Predmet mjere je, u okviru nacionalnog Programa kontrole i suzbijanja varooze, sufinancirati nabavu odobrenih veterinarsko-medicinskih proizvoda (u daljnjem tekstu: VMP), za pčelare upisane u Evidenciju pčelara.

Cilj mjere je osigurati ispravnu, pravovremenu i učinkovitu primjenu VMP-a u svrhu kontrole i suzbijanja nametnika *Varroa destructor* u pčelinjim zajednicama, uz istodobno smanjenje opasnosti od pojave rezistencije te osiguravanje proizvodnje pčelinjih proizvoda bez rezidua VMP-a koji se koriste u zaštiti pčela protiv varooze.

Za kontrolu i suzbijanje varooze potrebno je provoditi tretiranje pčelinjih zajednica odgovarajućim VMP-om. Naglašava se važnost jedinstvenog modela kontrole i suzbijanja varooze u RH (korištenje istog VMP - a u svim pčelinjim zajednicama u isto vrijeme) te proizvodnju pčelinjih proizvoda bez rezidua, odnosno ostataka štetnih tvari u istima. Unatrag nekoliko godina problemi s varoozom se povećavaju zbog otpornosti varooe na dostupne VMP-e, širenja drugih pčelinjih bolesti i prisutnosti onečišćenja u okolišu. Učestala uginuća pčelinjih zajednica i loša pčelarska sezona predstavljaju veliki izazov za mnoge pčelare kod izbora određenog lijeka za suzbijanje varooe.

U okviru mjere predviđeno je da se svakom pčelaru upisanom u Evidenciju pčelara, za svaku pčelinju zajednicu sufinancira nabava VMP-a koji će biti primijenjen u skladu s odredbama Programa kontrole i suzbijanja varooze, a za ekološke pčelare u skladu i s člankom 25. Uredbe Komisije (EZ) br. 889/2008 od 5. rujna 2008. o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda s obzirom na ekološku proizvodnju, označavanje i kontrolu.

4.1.2. Korisnici mjere

Korisnici mjere su konvencionalni i ekološki pčelari upisani u Evidenciju pčelara.

Pod pojmom „ekološki pčelar“ podrazumijeva se svaka fizička i pravna osoba upisana u Upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji, koja je proizvodnju podvrgnula stručnoj kontroli i koja posjeduje potvrđnicu (certifikat) za tekuću godinu izdanu od strane ovlaštenog Kontrolnog tijela za ekološku proizvodnju u Republici Hrvatskoj.

4.1.3. Pravni okvir za provedbu mjere kontrole i suzbijanja varooze

Zakon o veterinarstvu („Narodne novine“, broj 41/07, 84/08 i 55/11)

Naredba o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju za tekuću godinu.

4.1.4. Predviđeni troškovi u provedbi mjere po godini provedbe programa

MJERA	ZADACI	TROŠKOVI	
		HRK	EUR ¹
Kontrola i suzbijanje varooze	Nabava i distribucija VMP-a	11.000.000,00	1.453.537,16

¹ srednji tečaj Hrvatske narodne banke za siječanj 2013. godine

4.2. KONTROLA KVALITETE MEDA

4.2.1 Predmet mjere

Predmet mjere je sufinanciranje ispitivanja kvalitete meda pri njegovu stavljanju na tržište kojom bi se potvrdila ispravnost proizvoda propisanim parametrima kvalitete te sukladnost označavanja proizvoda.

Ovom će se mjerom provoditi utvrđivanje kvalitete i botaničkog podrijetla meda pri čemu će biti sufinancirano djelomično određivanje njegova sastava prema sljedećim kriterijima: udio vode, električna provodnost, količina hidrosimetilfurfurala (HMF), aktivnost dijastaze melisopalinološka i senzorska analiza, a na temelju do tri uzorka po pčelaru.

Zbog biljne raznolikosti Republike Hrvatske i različitih klimatskih uvjeta velike su mogućnosti u proizvodnji uobičajenih i raritetnih vrsta meda te povećanju njegove ponude i konkurentnosti, kako na tržištu Republike Hrvatske, tako i na tržištu Europske unije. U odnosu na navedeni prirodni potencijal dosada je relativno mali broj ispitanih uzoraka meda na parametre kvalitete prije stavljanja na tržište.

4.2.2. Korisnici mjere

Korisnici mjere su konvencionalni i ekološki pčelari upisani u Evidenciju pčelara.

4.2.3. Predviđeni troškovi u provedbi mjere po godini provedbe programa

MJERA	ZADACI	TROŠKOVI	
		HRK	EUR ¹
Kontrola kvalitete meda	Provedba analitike meda	1.500.000,00	198.209,61

¹ srednji tečaj Hrvatske narodne banke za siječanj 2013. godine

4.3. OBNAVLJANJE PČELINJEG FONDA

4.3.1. Predmet mjere

Predmet mjere je očuvanje i proširenje pčelinjeg fonda, čime se izravno pomaže očuvanje naše izvorne pasmine sive pčele, te se unapređuju njezine gospodarske i biološke odlike.

Ova mjera odnosi se na sufinanciranje trženja selekcioniranih matica kroz potporu uzgajivačima matica za uzgoj selekcioniranih matica te provođenje testiranja matica sukladno uzgojnom programu (morfološki, performance i progeni testovi).

Zbog činjenice da su pčele izložene različitim štetnim utjecajima, za obnovu pčelinjeg fonda potrebno je osigurati dostatan broj pčelinjih zajednica. Ugibanja pčelinjih zajednica posljedica su neodgovarajuće tehnologije, varooze i drugih pčelinjih bolesti, trovanja itd.

Sukladno međunarodnim smjernicama, neophodno je pokrenuti zaštitu, obnavljanje i održivo korištenje medonosnih pčela te poticati njihov uzgoj na što većem broju lokacija. Sustavno obnavljanje pčelinjeg fonda nadovezuje se na uspostavljanje uzgajališta pčelinjih matica i proizvodnju pčelinjih zajednica sive pčele te njihovo testiranje. Poticanjem uzgoja matica, kod velikog broja uzgajivača iz svih zemljopisnih regija, osigurava se očuvanje biološke raznolikosti izvorne populacije pčela. Ocjenjivanje i razvoj metoda parametara kvalitete uzgojnog materijala je zadatak koji je sastavni dio uzgoja i certificiranja matica pčela.

4.3.2. Korisnici mjere

Korisnici mjere su uzgajivači selekcioniranih matica pčela upisani u Upisnik uzgajivača selekcioniranih matica pčela

4.3.3 Predviđeni troškovi u provedbi mjere po godini provedbe programa

Ovom mjerom omogućuje se sufinanciranje do 70 % iznosa po utrženoj matici.

Maksimalni iznos sufinanciranja po selekcioniranoj matici pčela je 50,00 kn.

MJERA	ZADACI	TROŠKOVI	
		HRK	EUR ¹
Obnavljanje pčelinjeg fonda	Sufinanciranje uzgoja uzgojno valjanih matica	900.000,00	118.925,77

¹ srednji tečaj Hrvatske narodne banke za siječanj 2013. godine

4.4. RACIONALIZACIJA TROŠKOVA SELEĆEG PČELARENJA

4.4.1. Predmet mjere

Ovom mjerom omogućava se sufinanciranje troškova kupnje opreme koja se koristi za selidbu pčelinjih zajednica i to kroz kupnju novih priključnih vozila, mehaničkih i/ili hidrauličnih dizalica, utovarnih rampi i kontejnera.

Ova se mjera predlaže zbog zastarjelosti opreme, a u cilju povećanja sigurnosti pčelarenja i povećanja proizvodnje meda osiguravanjem dostupnosti više pčelinjih paša. Obzirom na zemljopisni položaj Republike Hrvatske i tri klimatske zone, sve veće urbanizacije kao i kratkotrajnosti paša, sve veći broj pčelara seli na dvije ili više pčelinjih paša.

4.4.2. Korisnici mjere

Korisnici mjere su konvencionalni i ekološki pčelari upisani u Evidenciju pčelara.

4.4.3. Predviđeni troškovi u provedbi mjere po godini provedbe programa

Ovom mjerom omogućuje se povrat do 60 % investicije za konvencionalne i za ekološke pčelare.

Maksimalni iznos sufinanciranja po korisniku je 50.000,00 kn.

MJERA	ZADACI	TROŠKOVI	
		HRK	EUR ¹
Racionalizacija selećeg pčelarenja	Kupnja nove opreme koja se koristi za selidbu pčelinjih zajednica	1.200.000,00	158.567,69

¹ srednji tečaj Hrvatske narodne banke za siječanj 2013. godine

4.5. TEHNIČKA POMOĆ PČELARIMA

4.5.1. Predmet mjere

Ovom mjerom omogućava se modernizacija pčelarstva onim pčelarima koji su registrirani u Evidenciji pčelara neovisno o broju pčelinjih zajednica. Predmet projekta je sufinanciranje nabave pomagala, pribora i opreme koja se koristi u pčelarstvu.

Kako pčelari iskorištavaju manje od 50 % pašnih resursa koji su im na raspolaganju, ukazuje se potreba za modernizacijom opreme i povećanjem broja pčelinjih zajednica, u cilju povećanja ukupne proizvodnje. Svaki pčelar je odgovoran za proizvodnju zdravstveno ispravnih pčelinjih proizvoda. Jedan od uvjeta proizvodnje ispravnih pčelinjih proizvoda je adekvatna oprema, koja mora biti izrađena od odgovarajućih, higijenski prihvatljivih (netoksičnih, nehrđajućih) materijala.

Pčelari će pomoću ove mjere lakše zamijeniti zastarjelu opremu koja je dotrajala ili neprimjerena i time omogućiti proizvodnju zdravstveno ispravnih pčelinjih proizvoda.

Osim toga predmet ove mjere je sufinanciranje edukacije pčelara putem stručnih predavanja, seminara, tečajeva o pčelarstvu, te se na taj način omogućuje pčelarskim udrugama i HPS-u da u sklopu specijaliziranih sajmova ili samostalno organiziraju takav vid izobrazbe pčelara. Ujedno se omogućuje i edukacija senzorskih analitičara za med. S ciljem podizanja kvalitete ocjenjivanja meda, HPS je donio Pravilnik ocjenjivanja kvalitete meda na svim natjecanjima u Republici Hrvatskoj. Natjecanja pčelara u ocjenjivanju kvalitete meda su manifestacije stručnog i promidžbenog karaktera gdje se natječu pčelari, za ocjenu izvrsnosti meda, te kvalitete vlastitog rada. Bitan čimbenik ocjenjivanja su senzorski analitičari za med, osobe koje posjeduju certifikat o provjeri znanja i stručnost senzorskog analitičara za med. To su osobe koje su izabrane posebnim testovima, trenirane za ocjenu organoleptičkih svojstava meda. U organizaciji HPS-a donesen je i okvirni program edukacije.

4.5.2. Korisnici mjere

Korisnici mjere su konvencionalni i ekološki pčelari upisani u Evidenciju pčelara te organizatori edukacija pčelara, te organizatori edukacije senzorskih analitičara za med.

4.5.3. Predviđeni troškovi u provedbi mjere po godini provedbe programa

Ovom programskom mjerom korisnicima sredstava omogućuje se povrat do 60 % investicije i za konvencionalne i za ekološke pčelare.

Maksimalni iznos sufinanciranja po korisniku je 20.000,00 kuna.

Minimalni iznos sufinanciranja po korisniku je 1.000,00 kuna.

MJERA	ZADACI	TROŠKOVI	
		HRK	EUR ¹
Tehnička pomoć pčelarima	Nabava pčelarske opreme	2.350.000,00	310.528,39
	Edukacija pčelara, izbor i osposobljavanje senzorskih analitičara za med	350.000,00	46.248,91

¹ srednji tečaj Hrvatske narodne banke za siječanj 2013. godine

4.6. PRIMIJENJENA ISTRAŽIVANJA U PČELARSTVU

4.6.1. Predmet mjere

Predmet mjere je sufinanciranje projekata primijenjenih istraživanja u pčelarstvu. Tijekom posljednjih godina, diljem svijeta, brojna izvješća ukazuju na porast gubitaka pčelinjih zajednica. Potencijalni su uzroci brojni i utvrđeno je da u kombinaciji, odnosno zajedničkim djelovanjem, mogu prouzročiti propadanje pčelinjih zajednica. Stoga bi cilj ove mjere bio utvrditi međudjelovanje uzročnika bolesti pčela i vanjskih čimbenika, te njihov utjecaj na zdravstveno stanje i uginuća pčelinjih zajednica u Hrvatskoj. Multidisciplinarnim bi se istraživanjem obuhvatilo područja biologije, fiziologije i patologije pčelinje zajednice, zatim primjene različitih tehnologija u pčelarstvu, te njihov pojedinačni kao i istodobni višestruki utjecaj na proizvodnost i vitalnost pčelinjih zajednica. Također, istraživao bi se i utjecaj vanjskih negativnih čimbenika poput primjene insekticida (neonikotinoida), prisutnosti teških metala i/ili drugih onečišćivača (ksenobiotika), kao i utjecaj prihranjivanja na stanje pčelinjih zajednica. Predviđeno je da bi se istraživanja provodila u poljskim i laboratorijskim uvjetima (primjena dijagnostičkih molekularno-bioloških metoda, pokusi u kavezima, *in vitro* uzgoj ličinki). Očuvanje bioraznolikosti pčela nameće i potrebu istraživanja inventarizacije i karakterizacije genetskih resursa (istraživanje starih i/ili izoliranih pčelinjaka genetskim markerima, monitoring pasminske raznolikosti ukupne populacije pčela, introgresije genoma drugih pasmina). Poznavanjem i zaštitom bioraznolikosti pčela, očuvat će se i staništa i ekosustavi u kojima su pčele jedan od ključnih i nedjeljivih subjekata. Na uzgojenim maticama potrebno je istraživati odlike bitne za nasljeđivanje (povećana/smanjena osjetljivost na bolesti, klimatske promjene, strane tvari) te morfološka i meristička svojstva, bitna za kondiciju i razvoj zajednica. Nužno je provoditi praćenja pojave bolesti i gubitaka zajednica s obzirom na izvor matica te na regiju kroz lokalni utjecaj okoliša (klima, poljoprivreda, industrija).

Za provođenje poljskih pokusa neophodni su testni pčelinjaci, na kojima bi se zbog specifičnosti zemljopisno-klimatskih uvjeta, a samim time i tehnologija pčelarenja, obuhvatile glavne regije Hrvatske. Time bi se omogućilo i provođenje jedinstvenog modela kontrole i suzbijanja varooze na državnoj razini (isti VMP - svi pčelari - sve pčelinje zajednice - isto vrijeme tretiranja). Na testnim pčelinjacima bi se kontinuirano provodile kontrole smrtnosti varooze kao i pravodobno obavješćivanje pčelara kada i s kojim odobrenim VMP-om treba tretirati pčelinje zajednice tijekom godine. Također, provodile bi se klasične i molekularne dijagnostike ostalih ekonomski značajnih bolesti pčela, kao i mjere za sprečavanje nastanka i

suzbijanje istih. Testni bi pčelinjaci imali važnu ulogu za provođenje znanstveno istraživačkih ispitivanja utjecaja vanjskih čimbenika, posebice pesticida (neonikotinoida), te kliničkih ispitivanja učinkovitosti pojedinih VMP-a. Osim istraživanja na pčelinjim zajednicama, provela bi se i istraživanja vezana i za kvalitetu meda. Naime, med namijenjen tržištu prolazi određeni tretman zagrijavanja što dovodi do promjena u sastavu koje se nastavljaju i tijekom skladištenja, a zavise o primijenjenom tretmanu (trajanje i temperatura) i o vrsti meda. Predloženim bi se istraživanjima utvrdili optimalni uvjeti zagrijavanja i trajanja skladištenja za pojedine vrste meda u kojima med zadržava fiziološka i nutritivna svojstva i udovoljava propisima. Time bi se olakšalo određivanje trajnosti proizvoda i doprinijelo kvaliteti meda i boljem pozicioniranju na tržištu. Također, predloženim bi se istraživanjima obuhvatio i utjecaj na izabrane parametre kakvoće meda koji nisu zahtijevani propisima, a mogu biti značajan parametar karakterizacije i kvalitete meda.

Drugi dio istraživanja planiran je na karakterizaciji i standardizaciji ostalih pčelinjih proizvoda (cvjetni prah, matična mliječ i propolis), od kojih neki imaju veliki potencijal u razvoju funkcionalne hrane.

4.6.2. Korisnici mjere

Neposredni korisnici mjere su nositelji znanstvenih istraživanja, a posredni korisnici mjere su pčelari registrirani u Evidenciji pčelara kroz odabir istraživačkih projekata, te kasnije primjenu rezultata istraživanja.

4.6.3. Predviđeni troškovi u provedbi mjere po godini provedbe programa

MJERA	TROŠKOVI	
	HRK	EUR ¹
Primijenjena istraživanja u pčelarstvu	700.000,00	92.497,82

¹ srednji tečaj Hrvatske narodne banke za siječanj 2013. godine

5. PREGLED UKUPNO PREDVIĐENIH TROŠKOVA PROVEDBE PROGRAMA

Tablica 9. Predviđeni troškovi po godini trajanja Programa

GOD.	MJERE	TROŠKOVI		UKUPNO	
		HRK	EUR	HRK	EUR
2014.	Kontrola i suzbijanje varooze	11,000,000.00	1.453.537,16	18.000.000,00	2.378.515,35
	Kontrola kvalitete meda	1,500,000.00	198.209,61		
	Obnavljanje pčelinjeg fonda	900,000.00	118.925,77		
	Racionalizacija troškova selećeg pčelarenja	1,200,000.00	158.567,69		
	Tehnička pomoć pčelarima	2,700,000.00	356.777,30		
	Primijenjena istraživanja u pčelarstvu	700,000.00	92.497,82		
2015.	Kontrola i suzbijanje varooze	11,000,000.00	1.453.537,16	18.000.000,00	2.378.515,35
	Kontrola kvalitete meda	1,500,000.00	198.209,61		
	Obnavljanje pčelinjeg fonda	900,000.00	118.925,77		
	Racionalizacija troškova selećeg pčelarenja	1,200,000.00	158.567,69		
	Tehnička pomoć pčelarima	2,700,000.00	356.777,30		
	Primijenjena istraživanja u pčelarstvu	700,000.00	92.497,82		
2016.	Kontrola i suzbijanje varooze	11,000,000.00	1.453.537,16	18.000.000,00	2.378.515,35
	Kontrola kvalitete meda	1,500,000.00	198.209,61		
	Obnavljanje pčelinjeg fonda	900,000.00	118.925,77		
	Racionalizacija troškova selećeg pčelarenja	1,200,000.00	158.567,69		
	Tehnička pomoć pčelarima	2,700,000.00	356.777,30		
	Primijenjena istraživanja u pčelarstvu	700,000.00	92.497,82		
UKUPNI TROŠKOVI PROGRAMA				54.000.000,00	7.135.546,05